

РАДЕВА

Ольга Георгіївна
oradeva@ukr.net

ст. викладач кафедри обліку і аудиту, Запорізький національний університет

УДК 330.142.211

ВИКОРИСТАННЯ ІНДИКАТОРНОГО МЕТОДУ ДЛЯ ОЦІНКИ СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ**THE USE OF INDICATOR METHOD FOR THE ASSESSMENT OF FIXED ASSETS OF ENTERPRISES OF MECHANICAL ENGINEERING**

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти оцінки стану основних засобів та обґрунтовано використання індикаторного методу для проведення оцінки показників зносу та оновлення основних засобів.

В статье рассмотрены теоретические и практические аспекты оценки состояния основных средства и обосновано применение индикаторного метода для оценки показателей износа и обновления основных средств.

The article considers theoretical and practical aspects of estimation of main tools and application of an indicator method to assess indicators of wear and tear and replacement of fixed assets.

Ключові слова: амортизаційна політика, знос основних засобів, оновлення основних засобів, індикатор

Ключевые слова: амортизационная политика, износ основных средств, обновление основных средств, индикатор

Keywords: amortization policy, fixed assets depreciation, renewal of fixed assets, indicator

ВСТУП

Основні засоби в процесі експлуатації підлягають зносу, покриття якого забезпечується амортизацією. Відтворення основних засобів буде повним лише тоді, коли обсяг амортизації буде відповідати величині зносу. Існуючі підходи до нарахування амортизації та зносу є неефективними, бо амортизаційні відрахування не відповідають величині набутого зносу. Тому проблема відповідності набутого зносу величині амортизаційних відрахувань є актуальною, а пошук шляхів відповідності між витратною стороною величини зносу та амортизаційних відрахувань є основою оптимізації процесу відтворення основних засобів.

Дослідженню проблем оцінки стану основних засобів з метою ефективного управління ними та оптимізації роботи підприємств та економіки в цілому присвячена велика кількість наукових праць зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема, Ю. В. Стадницького, М. Чумаченко, А.Г. Савченка, Т.Д. Косової, І.І. Вініченка, М.А. Проданчука, А.В. Череп [2-7], Н.О. Дугієнко, О.М. Зборовська, Н.Р. Домбровська та ін. Але ряд питань залишаються невирішеними, зокрема, потребують поглибленого вивчення методичні підходи щодо оцінки стану основних засобів.

МЕТА РОБОТИ полягає в обґрунтуванні використання індикаторного методу для оцінки зносу та оновлення основних засобів з метою управління основними засобами та формування на цій основі стратегії щодо оптимізації амортизаційної політики підприємств машинобуду.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та статистичні данні.

При проведенні дослідження використано методи порівняння та узагальнення, аналізу та синтезу, табличний.

РЕЗУЛЬТАТИ

Визначення оптимальної амортизаційної політики дозволить підприємству прискорити оновлення основних засобів, оптимізувати базу оподаткування, підвищити конкурентоспроможність продукції за рахунок набуття конкурентних переваг шляхом прискорення впровадження результатів НТП у виробничі процеси [1, с. 36]. Для оцінки і контролю дієвості прийнятих рішень в галузі управління основними засобами підприємства використовується відповідна система аналітичних показників. Діагностика процесу відтворення і використання основних засобів підприємства за допомогою такої системи аналітичних показників дозволить відстежувати зміни в економічній системі та своєчасно вносити корективи у разі її незадовільного розвитку. Задля необхідності використання основних засобів у виробництві в економічній практиці підприємств використовується низка показників, за допомогою яких оцінюється фактичний стан основних засобів і величина їхнього зносу.

Сучасна наука пропонує значну кількість підходів до оцінювання ефективності використання та стану основних засобів, які є досить різноманітні, але в переважній більшості ґрунтуються на одних оціночних показниках, які слід розглядати як три

підсистеми:

1) показники, які характеризують технічний стан (відтворення) основних засобів;

2) узагальнюючі показники використання основних засобів;

3) часткові показники використання основних засобів.

Для забезпечення нормальних умов здійснення виробничого процесу та підвищення його ефективності основні засоби мають бути у відповідному технічному стані, який оцінюють на підставі таких показників, як коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності.

Коефіцієнт зносу показує, яка частина вартості основних засобів перенесена на готову продукцію, коефіцієнт придатності – показник, зворотний до коефіцієнта зносу. Він показує, яка частина основних засобів придатна для експлуатації в процесі здійснення господарської діяльності. Проведений аналіз ряду досліджень, присвячених питанню оцінки

стану основних засобів, і, зокрема, методичним положенням кількісного виміру показників стану основних засобів в даному аспекті, виявив ряд недоліків пропонуваніх підходів.

Нами пропонується проводити оцінку стану основних засобів підприємств машинобудування на основі зіставлення граничних (критичних і нормальних) та фактичних значень показника.

Експрес-оцінка рівня зносу та оновлення основних засобів досить ефективно може здійснюватися із застосуванням графічного підходу. При його використанні нормальні значення показників обмежують зону нормального рівня ефективності використання основних засобів підприємства, критичні – зону критичного рівня, критичні плюс дельта – передкризову зону.

Нормування варто проводити стосовно нормального значення показника за формулою 1.

$$\text{Індикатор} = \left(\frac{\text{Фактичне значення}}{\text{Нормальне значення}} \right)^n \quad (1)$$

де n – показник ступеня (для показника типу «мінімум» дорівнює 1, для показника типу «максимум» дорівнює -1).

Нормоване значення критичного показника визначається за формулою 2:

$$\text{Індикатор}_{\text{критичний}} = \left(\frac{\text{Критичне значення}}{\text{Нормальне значення}} \right)^n \quad (2)$$

Таким чином, у якості індикаторів рівня стану основних засобів підприємства можуть виступати нормовані значення показників, розраховані на базі нормальних (граничних) значень вихідних показників.

Даний метод являє собою алгоритм інтегральної оцінки стану та рівня зносу основних засобів, заснований на комплексному обліку найважливіших показників, що діагностують кризовий стан. Сильними сторонами даної методики є простота

розрахунків елементів моделі і хороше опробування на практиці. Проілюструємо пропонуваний метод, використовуючи дані ПАТ «Запорізький електроапаратний завод». Значення індикаторів оцінки стану основних засобів подано в таблиці 1.

Для побудови діаграми індикаторів рівня ефективності використання основних засобів визначимо нормовані значення даного показника (табл. 2).

Таблиця 1

Показники стану основних засобів на ПАТ «Запорізький електроапаратний завод»	
Показники	Значення за 2015 р.
Коефіцієнт оновлення	0,07
Рентабельність основних засобів	0,16
Коефіцієнт зносу	0,83
Коефіцієнт придатності	0,17

Таблиця 2

Вихідні дані для побудови діаграми індикаторів зносу основних засобів ПАТ «Запорізький електроапаратний завод»

Рік	Граничне значення показника		Граничне значення індикатора		Фактичне значення	
	критичне	нормальне	критичне	нормальне	показника	індикатора
Коефіцієнт оновлення	0,5	0,8	0,62	1	0,07	0,08
Рентабельність основних засобів	0,6	0,9	0,66	1	0,16	0,17
Коефіцієнт зносу	0,5	0,3	1,6	0,1	0,83	2,76
Коефіцієнт придатності	0,5	0,7	0,7	1	0,17	0,24

Оцінка індикаторів стану основних засобів підприємства виявила її «неблагополучні» показники, які вказують на необхідність проведення самого ретельного аналізу кожного з них та доведення їх до оптимального рівня.

Оцінка стану основних засобів ПАТ «Запорізький електроапаратний завод» у 2015 р. та їх оновлення визначила низький рівень показників рентабельності, придатності основних засобів, що свідчить про наявні проблеми на підприємстві з процесом оновлення основних засобів. На підприємстві велика кількість

застарілих, непридатних основних засобів. Також спостерігається повільний приріст основних засобів, це спричинено браком коштів для закупівлі нового обладнання. Тому необхідно максимально оптимізувати амортизаційну політику підприємства, з метою стабілізації критичної ситуації по відношенню до показників зносу та оновлення основних засобів. Підприємству необхідно сконцентруватись на тих показниках, які найбільше відрізняються від відповідних середніх значеннях рівня зносу та оновлення основних засобів.

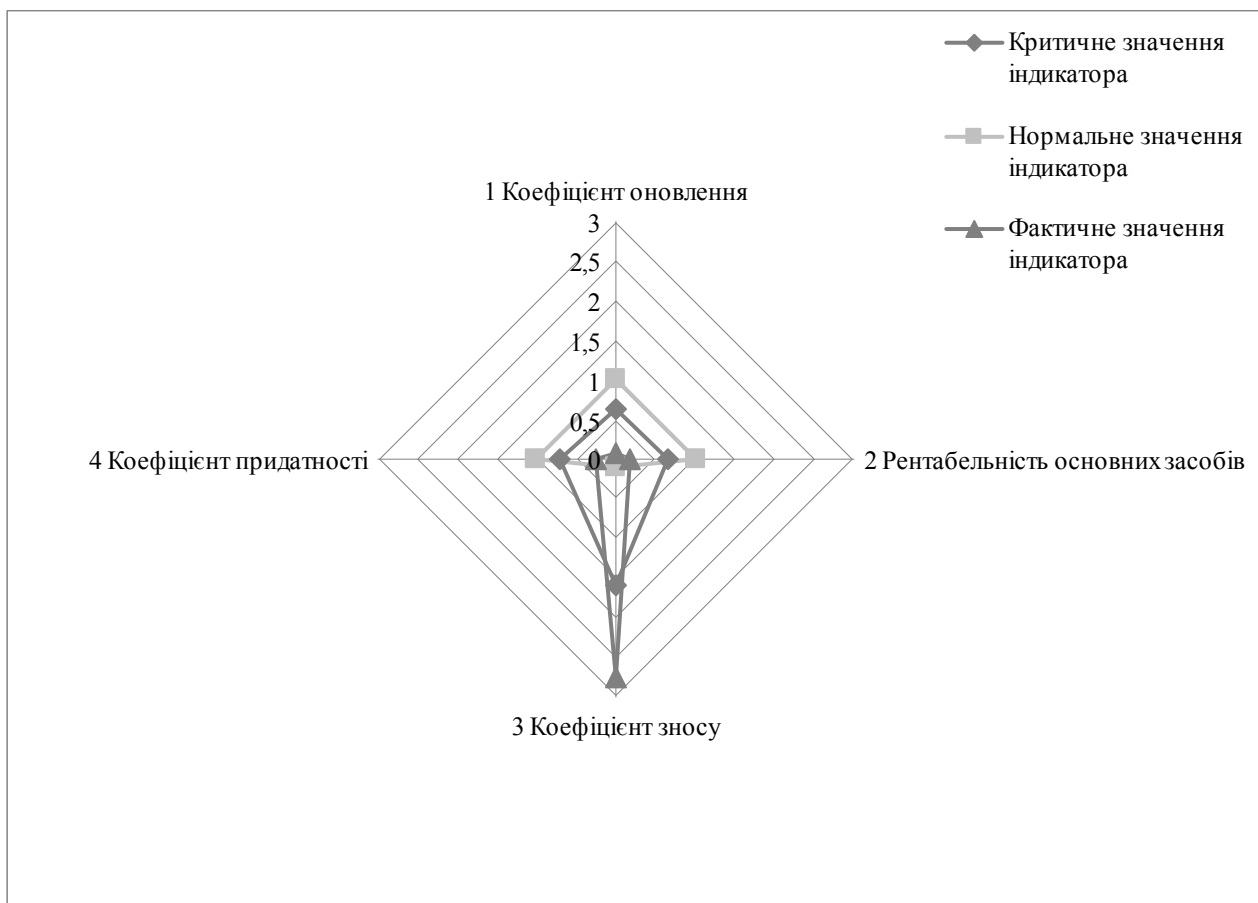

Рис. 1. Діаграма індикаторів ефективності використання основних засобів ПАТ «Запорізький електроапаратний завод»

ВИСНОВКИ

Розроблений індикаторний метод оцінки рівня зносу та оновлення основних засобів дозволяє більш точно визначити проблемні місця у процесі використання основних засобів і дає чітку картину впливу негативних чинників на загальний стан підприємства, виявити «вразливі місця» на підприємстві, які характеризуються присутністю наростаючої загрози з боку неефективного використання основних засобів (індикатор менше критичного і за аналізований період збільшується розбіг між ними), висновок про необхідність управління основними засобами, пріоритетно враховує зазначені показники, і формування на цій основі стратегії щодо оптимізації амортизаційної політики підприємства. Формування ефективної

амортизаційної політики підприємствами, яка б впливала на обсяг витрат, що забезпечують реновацію основних засобів, шляхом вибору методів амортизації здатне забезпечити поліпшення технічного стану основних фондів.

Список використаних джерел

1. Стадницький Ю. Амортизаційна політика в Україні: історія розвитку, існуючий стан та шляхи удосконалення / Ю. Стадницький, Т. Сага // Економіст: наук. журнал. – 2002. - № 12. – С.34-38.
2. Чумаченко М. Амортизаційні відрахування – суттєве джерело фінансування інвестицій підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 8. – С. 6-8.
3. Савченко А.Г. Підвищення інвестиційного потенціалу прискореної амортизації / А.Савченко,

А.Никифоров // Економіка України. – 2007. – № 11. – С. 21-34.

4. Косова Т.Д. Амортизація як інвестиційний ресурс підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 9. – С. 157-171.

5. Вініченко І.І. Амортизаційна політика в інвестиційній діяльності підприємств // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 8. – С. 3-6.

6. Проданчук М.А. Концепція амортизаційної політики та її вплив на формування основних засобів // Економіка АПК. – 2007. – № 3. – С. 29-34.

7. Череп А.В. Вплив амортизаційної політики на формування фінансових результатів підприємств / А.В. Череп, А.О. Чернолуцька // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – Вип. 2, Т.1 – С. 95-96.